

Kiezen voor wat van waarde is

Van feiten gebaseerd naar ethisch gefundeerd onderwijs

Voorwoord Luc Stevens

Dit boek zou eigenlijk zijn eigen voorwoord moeten schrijven. Niet dat het niet toegankelijk geschreven is of dat het teveel kennis of geoefende reflectie veronderstelt. Nee, dat is het niet. Het is het ongewone, het niet vertrouwde van een heel eigen perspectief op de vraag waar leraren in school voor staan: hun leerlingen/studenten uit te rusten voor hun leven en daarmee onze samenleving toe te rusten voor de uitdagingen waarvoor zij staat.

Het ongewone zit 'm in onderwijzen als zingeving in de volle zin van het woord en de vraag welke die zin dan wel is. Wij verbinden onderwijzen/college geven/leerprocessen begeleiden met een inhoudelijk, dat wil zeggen materieel curriculum en wij hebben de wetenschap van de didactiek die ons vertelt hoe

dat te doen. En dat curriculum verbinden we met maatschappelijke functies die onze leerlingen/studenten moeten kunnen gaan vervullen.

So far, so good zou je kunnen zeggen. Onze samenleving heeft die functies niet voor niets doen ontstaan. Nee, maar dan? Daar gaat dit boek over. Over het waarom en waartoe dat verder reikt, vragen in het levensperspectief van leerlingen/studenten, vragen die niet zo passen in een onderwijspraktijk van nuttigheid, maar die wel gesteld moeten worden omdat we hen niet het (levens)bos in kunnen sturen. Zin wordt niet alleen aan nut ontleend, zoals je leerlingen zelf je al gauw laten weten. Zin is maar voor een beperkt deel te materialiseren in termen van kennis en bekwaamheden die maatschappelijk van betekenis zijn en zeker niet in de zin van toetsen en examens.

Dat andere deel, levenszin, dat zin in leven geeft, vraagt een stap naar de spirituele dimensie van het menselijk bestaan en zijn grote, blijvende vragen. Het is de kunst je leerlingen/ studenten daarmee kennis te laten maken, kennis te laten maken met zichzelf, met elkaar, hun reflexen en gevoelens, hoe waardengebonden deze zijn en hoe daarmee verder te gaan. Deze stap is in onderwijskringen niet gewoon en uit onzekerheid worden daar grapjes over gemaakt. Vaker echter wordt beargumenteerd dat die stap niet noodzakelijk gezet behoeft te worden om onderwijs zinvol te doen zijn in de zin van levenszin en maakt men van de waarom- en waartoe-vragen een vak met een docent.

Hier stapt dit boek in, heel fundamenteel en ook heel eigen geaard, vanuit de persoonlijke ervaringen van de schrijfster, zelf docente. Het stelt vragen over de aard van onze (kennis van) de wereld en daarmee over de legitimering van onze curricula en laat zien hoe wij noodzakelijk komen bij vragen over de ethische grond van ons bestaan, de uiteindelijke zinvraag. En deze vraag kan

niet toebedeeld worden aan een 'vak', maar geldt de verantwoordelijkheid van allen die met jonge mensen werken.

Dit boek is er om onszelf in de onderwijspraktijk vragen te stellen over de zin van ons werk en wel staande op de schouders van grote denkers, waarover wij in zeker zin misschien ook anders moeten gaan denken. Dat het boek ook een sterk persoonlijk karakter draagt zou men als inspiratie kunnen zien. Feiten inspireren niet, personen wel (en daarmee is tevens het heersende kennisparadigma ter discussie gesteld).

Luc Stevens,

emeritus hoogleraar orthopedagogiek UU, grondlegger van NIVOZ